

ՆԱԲԱԹ, 19 ՕԳՈՍՏՈՍԻ 2017Թ.
№ 28 (446)

Սյունյաց երկիր

www.syuniacyerkir.am

**Ուրիշ ճանադարի
չկա, ներսից է
լինելու հաստատ
փրկությունը,
որովհետև ներսից
ենք փշացած:
Հովհ. Թումանյան**

ՄԻ ՀԻՄՆԱԴԻՐԱՄԻ ՀԵՏՔԵՐՈՎ

Սյունիքի մարզպետ Վահե Հակոբյանը Սյունիքի մարզի ապագայի ու պլանների մասին խոսելիս հաճախ է անդրադառնում ու կարելուց անդառնալով 2016թ. դեկտեմբերի 15-ին հիմնադրված «Սյունիքի մարզի զարգացման եւ ներդրման» հիմնադրամը:

Ու եթե առաջ հիմնադրամին հղումը զուգակցվում էր «Ձանգեզուրի պղծամուլիթիե-նային կոմբինատ» փակ բաժնետիրական ընկերությանը հղումով, ապա վերջին շրջանում միայն հիմնադրամն է հիշատակվում: Այսպիսով, ի՞նչ է իրենից ներկայացնում հիմնադրամը:

1. Կառավարում. հիմնադրամը ղեկավարում է հոգաբարձուների խորհուրդը: Այն բաղկացած է 3 անդամից: Ի պաշտոնե՝ խորհրդի նախագահն է Սյունիքի մարզպետը, ով խորհրդի անդամ է: Խորհրդի մի անդամը նշանակվում է Սյունիքի մարզպետի կողմից՝ Սյունիքի մարզպետարանի աշխատակազմից: Խորհրդի մյուս անդամը նշանակվում է ԶՊՄԿ-ի գլխավոր տնօրենի կողմից:

2. Ֆինանսավորում. Էնդամենթ (ՀՀ օրենսդրության մեջ այս եզրույթն անվանվում է ամձեռնմխելի դրամագլխով հիմնադրամներ) չհանդիսացող հիմնադրամները (որոնց շարքին է դասվում «Սյունիքի մարզի զարգացման եւ ներդրման» հիմնադրամը) բնութագրվում են դրամապահների, ինչ-որ մեկը պետք է այնտեղ գումար ներդնի, որ այդ հիմնադրամը հնարավորություն ունենա կատարելու իր նպատակներին ծառայող ծախսերը: Իսկ Սյունիքի մարզում այդպիսի ձեռնարկություն է հանդիսանում գլխավորապես ԶՊՄԿ-ն: Այսինքն, հիմնադրամի առօրյա կառավարման ու ֆինանսավորման հարցերը մեծ մասամբ կախված են ԶՊՄԿ-ից:

Այս երկու փաստերը համադրելով՝ կարելի է եզրակացնել, որ հիմնադրամին հղում անելով՝ նա հղում է կատարում ԶՊՄԿ-ին, սակայն չտալով ԶՊՄԿ-ի անունը: Մարզպետության ժամանակաշրջանում այնքան է տեղի-անտեղի հղում կատարվել ԶՊՄԿ-ին, որ, հավանաբար, ե՛լ լսողներն են հոգնել սին խոստումներից, ե՛լ ԶՊՄԿ-ն՝ իր անվան հաճախակի հիշատակումից: Այսինքն, ինչ է ստացվում. մարզպետը ձախողված մարզպետությանն ու մարզային կառավարման անընդունակությանը կրկին փորձում է հակակշռել ԶՊՄԿ-ի հաշվին մարզային իշխանությունը պահելը: Սակայն նույնիսկ երբեմնի ամենագործ ԶՊՄԿ-ն այժմ ինքն իր ստվերն է հիշեցնում, ու հավելյալ անարդյունավետությանը կարող է եւ չդիմանալ:

Մի պահ մոռանալով «Սյունիքի մարզի զարգացման եւ ներդրման» հիմնադրամը՝ անդրադառնանք պետական նպատակների համար կիրառվող հիմնադրամների գործունեությանը, որոնք որոշ լուրջ հարցեր են առաջացնում. արդյո՞ք նրանց ստեղծած կարծաժամկետ դրական ազդեցությունը կարող է հակակշռել երկարաժամկետ բացասական հետևանքներին:

Պետական մարմինների կողմից ստեղծված հիմնադրամները, ըստ էության, հանդիսանում են քվազիպետական կառույցներ, որոնք ուղղված են պետական ու հարկային անկատար օրենսդրության բացթողումների շտկմանը՝ այսպիսով աջակցելով ՀՀ օրհասական հարցերի լուծմանը ոչ բյուջետային ուղիներով:

ՀԱՅՐ ՄԻՔԱՅԵԼ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ. «Լույս ծագեցնենք հոգիներում, Սյունիքի երկնքում, որ պարուհասված խավարն ինքն իրեն փարափվի, հեռանա»

Տաթևի վանքի վանահայր հայր Միքայել վարդապետ Գետրոյանի հետ մեր հանդիպումն ու զրույցն ինքնապատակ չէին, օրհասի մեջ հոգեվարքով ազգային արժեքների, Հայ առաքելական եկեղեցու խնդիրների, Սյունյաց թեմի, Տաթևի վանքի գերակա դերի ու նշանակության, պետության անելիքների եւ նմանօրինակ հարցերի շուրջ էր:

էջ 6

ԱՐՏՈՒԾ ՂՈՒԿԱՅԱՆ. «Շատ կարելու է ճշտել մեր սերունդն ի՞նչ է սպացել, եւ ի՞նչ ենք փոխանցում գալիք սերունդներին»

«Սյունյաց երկիր» թերթի հարցերին պատասխանում է Գորիսի պետական համալսարանի ռեկտոր, ֆիզմաթ գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր Արտուշ Ղուկասյանը

նակը, որ տարեցտարի նվազում է:
Մյուս պատճառը՝ 12-ամյա կրթական համակարգին անցնելն է, եղան փուլեր, որոնք բերեցին որոշակի քանակական փոփոխություններ: Դա էլ է բնական: Երրորդ խնդիրն արտագաղթն է:

էջ 5

Հանրապետության բուհերում ընդունելության քննությունների արդյունքներն ամփոփելուց հետո թափուր տեղերի մեծ քանակ է արձանագրվել: Որոշ մասնագիտությունների դեպքում թափուր տեղերը գրեթե այնքան են կամ նույնիսկ ճիշտ այնքան, որքան ի սկզբանե տեղերը հատկացված են եղել: Մամուլի տվյալներով՝ Հայաստանի պետական եւ ոչ պետական բուհերում հատկացված էր 1641 անվճար եւ 18 հազար վճարովի տեղ: Մինչդեռ միասնական քննությունների արդյունքներով բարձրագույն ուսումնական հաստատություն է ընդունվել ութ հազար 266 դիմորդ: Արդյունքում մնացել է 11 հազար 375 թափուր տեղ: Վիճակն ավելի տխուր է մարզային բուհերում: Խնդիր առարկային առնչվող մի քանի հարց ուղղեցինք Գորիսի պետական համալսարանի

նի ռեկտոր, ֆիզմաթ գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր Արտուշ Ղուկասյանին:
- Դա սպասելի էր, - ասաց նա: - Այնպես չէ, որ անկանխատեսելի ու արտառոց մի բան է կատարվել: Այսօր անհանգստանում ենք, թե ինչու՞ ընդունելության այսպիսի արդյունքներ ունենք: Դա բոլոր այն երեւույթների հետեւանքն է, որոնք ժամանակաշրջանի համընդհանուր մարտահրավերներն են: Նույնիսկ ավելի վատ ցուցանիշներ կարող էինք ունենալ: Բոլոր դեպքերում հուսահատվել պետք չէ: Խնդիրը մի քանի պատճառահետեւանքային օղակ ունի, նախ՝ հանրապետությունում բնակչության աճի տեմպը, ծնելիությունը գնալով նվազում են, ինչը, բնականաբար, անդրադառնում է շրջանավարտների ընդհանուր թվի վրա: Այդ թվով է պայմանավորված մեր դիմորդների քա-

էջ 4

Ուկրաինայում ՀՀ արտաւարդ քաղաք դեպքն Անդրանիկ Մանուկյան.
«Հիմա էլ պատրաստվում են բերել ներդրող, որպեսզի Քաջարանի պոչամբարները մաքրեն, մեր բնությունը մաքրեն այդ թափոններից»։

- Պարոն Մանուկյան, ՀՀ վարչապետ Կարեն Կարապետյանը հանձնարարել է դեսպանների աշխատանքում ակտիվացնել տնտեսական բաղադրիչը։ Ինչպե՞ս եք վերաբերվում նրա նախաձեռնությանը եւ մինչ այժմ ներդրումներ ներգրավելու մասով Դուք ի՞նչ աշխատանքներ եք կատարել։

- Ես իմ դեսպան եղած ժամանակ, մինչեւ դեսպան լինելն էլ միշտ էլ այդ ուղղությամբ աշխատել եմ եւ ներդրողներ են բերել Հայաստան։

- Համաձայն եք այն տեսակետի հետ, թե երբ դեսպանները չունեն համապատասխան կարողություններ, պետք է առանձին մարդիկ զբաղվեն ներդրումների ներգրավման հարցերով։

- Բարեբախտաբար, ես ունեմ այդ ունակույթունները եւ գիտեիքքները։ Բայց, իհարկե, բոլոր երկրներում եք կան դեսպանատներ, պետք է լինեն նաեւ առեւտրային ներկայացուցչություններ։

- **Պարոն Մանուկյան, կարո՞ղ եք մեկ օրինակ բերել, երբ Ձեզ հաջողվել է մեծ ներդրում բերել Հայաստան։**

- Ես այդ հարցին չեմ պատասխանի, լավ է, ես բերել եմ ներդրող, Հայաստանում ներդրումներ կատարել եմ եւ հիմա էլ պատրաստվում եմ բերել ներդրող, որպեսզի Քաջարանի պոչամբարները մաքրեն, մեր բնությունը մաքրեն այդ թափոններից։ Ներդրման չափը կկազմի մոտ 250 մլն դոլար։ Դա նոր նախաձեռնություն է, մի քանի տարի է աշխատում եմ այդ ուղղությամբ եւ կարծում եմ կհաջողի։
ԱՆԱԻՐ ՀՈՎԴԱՆՆԻՍԱՆ
aravot.am
08.08.2017

«Մեղրի ազատ տնտեսական գոտի» ՓԲ ընկերություն ստեղծելու մասին

ՀՀ կառավարությունը ս.թ. օգոստոսի 3-ին ընդունել է որոշում «Մեղրի ազատ տնտեսական գոտի» փակ բաժնետիրական ընկերություն ստեղծելու մասին։

Ընկերության բոլոր բաժնետոմսերը պատկանում են Հայաստանի Հանրապետությանը։ Ընկերության պետական սեփականություն համոխացող բոլոր բաժնետոմսերի փաթեթի կառավարման լիազորությունը վերապահվել է ՀՀ տնտեսական զարգացման եւ ներդրումների նախարարությանը։

Որոշման հիմնավորման մեջ մասնավորապես նշվում է «2017 թվականին սկիզբ է դրվել ՀՀ Սյունիքի մարզում Իրանի Իսլամական Հանրապետության հարակից տարածքում, ազատ տնտեսական գոտու ստեղծման աշխատանքներին։ Ազատ տնտեսական գոտին կլուծի ոչ միայն մարզի սոցիալ-տնտեսական խնդիրները, այլ նաեւ կնպաստի ՀՀ արտասահմանյան կապիտալ ներհոսքին, ՀՀ տարածքային զարգացման, Իրանի Իսլամական Հանրապետության հետ տնտեսական կապերի ամրապնդմանը, եՄՏՍ անդամակցությանը, եՄ հետ առկա հարաբերությունների եւ տարվող բանակցությունների ներուժի առավել արդյունավետ օգտագործմանը։ Ազատ տնտեսական գոտու կառուցումը ենթադրում է փուլային բնույթ։ Առաջին փուլում նախատեսված է կառուցապատել Մեղրիի մաքսային կետի հարակից տարածքը ապահովելով հիմնական արտադրական եւ պահեստային տարածքները, ինչը հնարավորություն կտա անխաչընդոտ մուտք գործել դեպի իրանական շուկա»։

Ըստ կառավարության Սյունիքի մարզում ազատ տնտեսական գոտու ստեղծմամբ ակնկալվում է մարզի տնտեսական աճի տեմպերի արագացում, բնակչության եկամտունեղի աճ եւ աղքատության կրճատում, բնակչության զբաղվածության աճ եւ գործազրկության մակարդակի նվազում, մարզի տնտեսության ջյուղերի համաչափ զարգացում (դիվերսիֆիկացիա) եւ այլն։

Սեփ. կրտավորյուն

ԳԵՎՈՐԳ ԱՍԱՏՐՅԱՆ. «Մեղրավեպ Սյունիքում առաջնաեերթ երկու խնդիր ունենք՝ մեղվաբույծների միավորում եւ մեղրի իրացման կազմակերպում»

Արամազոզից արեւուտք ծօզվող լեռան փեշին Այրի գետի ձախակողմյան վտակների վերին հոսանքում, փոված Սոճեի գյուղը (Սոֆուլու), մեր լեռնաշխարհի բնակավայրերին բնորոշ գեղեցկությամբ եւ կուսականությամբ, մի փոքրիկ թաղամաս է հիշեցնում։ Ու այդ «թաղամասի» մերձակայքում գտնվող մեղվաուցում օրը մերթաբույր է. մեղրամուշ։

Գետրզ Ասատրյանի մեղվանոցն է, որտեղ մեղուների իսկական «խրախճանք» է, մեզի բզզոց, ու օրվա մեջ ծորում է մեղրը՝ արար աշխարհին պատմելով մեղրաքամի ասքը։

Մերոաքում է այնտեղ, մեղրաքամի լեզունը է հյուսվում այնտեղ... Ու Գետրզ Ասատրյանն է (Սիսիանի բանկային համակարգի վաստաւ կաշատ վետերան այրը)՝ բարեկամներով ու մերձավորներով... Տղամարդիկ «զրախաբաճկոնով» են։ Նրանք փեթակներից հանում են մեղրի շրջանակները։ Կողքի քարե շինության մուտքի մոտ աթար է վառվում ծխախորյց։

- *Կա՛մս եմ վառել, որ մեղուները չճճեն ներս*, - ասում է Գետրզը՝ «վախվոր» մեղվաբույծը։ Այստեղ նրան այդպես են կոչում։
Դռան պահակի դեր խաղացող ծխանշուշից չվախեցող մեղուներ էլ կան. մի քանի խելառ մեղուներ «սողոսկել» են ներս։ Նրանցից մեկն էլ նստել է «վախվոր» մեղվապահի ուսին։

- *Չի խայթի*, - ասում է Գետրզը։ Ու պատմում է, որ իրենց գեղրաստանում հարզհի է մեղվաբույծի գործը։ Երբ փոքր էր, հաճախ էր գնում մեղվանոց, ուր ուսուցիչ հայրը ինձմուն էր սեփական մեղվափեթակները։ Հետո մեղուների բզզոցը Գետրզի համար դժբաժվ հաճելի երաժշտության մնան մի բան...
- *Մեղուներ դաւտողներ Եաս կան*, - շարու-

Կյանքից հեռապալ Դավիթ Մովսեսյանը

երկարատեւ հիվանդությունից հետո կյանքից անժամանակ հեռացավ Առաջածոր համալքից ղեկավար Դավիթ Մովսեսյանը։

Ծնվել է 1959թ. Կապանի Առաջածոր գյուղում։ Ութամյա կրթություն է ստացել գյուղի, միջնակարգ N27 գիշերօթիկ դպրոցում։ 1977-198թ. ծառայել է խորհրդային բանակում։ 1980թ. ընդունվել է 1984թ. ավարտել է Երեւանի սեկնակարծական ինստիտուտի Գորիսի մասնաճյուղի մաթեմատիկայի ֆակուլտետը։ Գործուղվել է աշխատելու Առաջածորի միջնակարգ դպրոց, որտեղ մաթեմատիկա է դասավանդել հինգ տարի։ 1989թ. ընտրվել է Նորաշենիկի միջալա գյուղխորհրդի նախագահ մինչև 1993 թվականը, երբ Առաջածորի գյուղխորհուրդը տարանջատվեց Նորաշենիկից։ 1993-1996թթ. եղել է Առաջածորի գյուղխորհրդի նախագահ։ 1997-2001թթ. աշխատել է Կապանի անշտվ գոյքի կադաստրոն

ՇԱԲԱԹ | 19 ՕԳՈՍՏՈՍ 2017Թ. | № 28 (446)

ՇԱԲԱԹ | 19 ՕԳՈՍՏՈՍ 2017Թ. | № 28 (446)

Շ
Գետրզը շատ է սիրում խոսել մեղվաբուծության նրբությունների մասին։ Շատ խոսելն իր պատճառն ունի. մեղվապահությունը ոչ միայն նրա տաերթքն է, այլևե նա լավ ուսումնասիրել է եւ ասում է.

- *Գիճե՛ր, Եաս հեճախի՛ր է մեղուների վարագիծը։ Բնության մեջ սովորաբար մայրեն են կերակրում ձագերին, իսկ մեղուների մոտ ճիճս հակառակն է՝ ձագերն են կերակրում մայրերին։*

Բնականաբար, խոսում եմք նաեւ խնդիրների մասին։

- *Սյունիում մեղվաբուծությունը օգտակեճ ճյուղ է, հասկաղես Սիսիանում։ Սակայն ոչ բոլորն են կարողանում բնության ընձեռած հնարավորություններ ճիճս օգտագործել առաս մեղր ստանալու համար։ Որովիեսեւ նրան՝ չգիճեն, թե որեճ կարելի է փեթակներ սեղադել, որ ծաղիկներն են մեղրաԵաս եւ փեթակների դրմեղ կփակելի, եւ այլն։ Սա Եաս դարզումակ բան է, որ ասացի։ Ես մեղու դաւտողներին առաջարկել եմ միավորվել, սեղծել ընկերություն։ Մի հանր հողի ելան, մեկ-եկուու անձամ հավակնեղծել եւ վերջ։ Այնրնչ, կարելի է համադարծակցել միմյանց հեճ, լավ փորձ ուսումնասիրել, միասին լուծում սալ խնդիրների, կսեղծեղծ մեղրի որակը սնուղող լարոսսոխրա։ Շաւսնակարծ ես սեղծեղի, բայց կարճ կամու ունեցալ, չկարողաք մինչեւ վերջ իմ ուծեղուլ դաւել։ Առաջարկեղի նաեւ մեղրի ընրուման կեճ սեղծեղ։ Այր ճանաղարհով բողրոլ իրեմց մեղը հեճոթյամբ կիրացեղին։ Չհանաճայկեցեղ։ Իննս իրացման խնդր չունեմ, ունեմ կայուն հաճախողներ, մինչեւ սեղծեղներ իմ մեղրդ տղաուված-վերջացած է լինում, ոչ մի գրամ վաճաղոր համար մեղր չեն ունեում։ Մնացեղծեղի մասին եմ մնածում, ուղում եմ, որ նրամ էլ իրացման խնդր չունեման։ Ատղիմ - Տարբեր գուլների ու համերի մեղր կա, ինչըձ եմ դա բացասում, - հարցում եմ Գետրզին։ - Դա կալակն է նրանից, թե մեղուներն ինչ ծաղկից են նեղչար հավաղում։*

- Իսկ ինչդոճ իմանալ, թե որ մեղրն է անարաւս. այս հարցը սվել եմ Եաս մեղվաբուծեղի։ Հարցին դաւապիտանելիս, ինչեղծեղ ժողրվուղն է ասում։
Մեղվաբուծեղի սովորությունն է... միճս դճգոխում եմ... արին սնարեղմդաւս էր, բեր չսվեց մեղուն, բայց...
Դաւ համար էլ ասացի...մեղու դաւտողներ Եաս կան, բայց միճս չէ, որ նրամ մեղվաբույծ եմ։ Գորիս-Երեւան մայրուղուն մոտ մեղրի փեթակներ եմ Եարել, նրամ չեն գիճակցում, որ դրանով իսկ վնասում եմ մեղուներին։ Իսկական մեղվաբույծը նման բան թուլ չէր սա...
Իսկ նրա ուսին նստած մեղուն «վայրեց» կատարեց՝ «մեղացած» Գետրզի անտարբե-

Երդմնակալության արարողություն

Գեներալ-մայր Զիզրան Փարվանյանի հրամանատարութեալ գործող զորամիավորման եւ-թակա զորամտերում այս օրերին մարծր կազմակերպածութամբ եւ պատասխանատվութամբ տեղի ու-նեղան ճորակնչիների եղըմնակա-լության արարողություններ։

Մեք հրաժեշտ եմք տալիս բարիք արարող մարդկաց եւ վերադար-ծի ճանապարհ բռնում։ Իսկ ճորում մեղը դեռ բանվում է, ճորում ոսկե-գույն մեղրն է ճորում, եւ ճորում օրն իր երզն ունի։ Եվ անանում մի մեղե-դի ճորում է օրվա մեջ՝ ճորը լցնելով աշխարհը շենացող հրաշք ակն-թարթներով։

ԱՎԱՐԿ ՄԵՆՈՐՊՅԱՆ

Հ.Գ.Հրաժեշտից առաջ մեղրաքա-մի մասնակիցները, մի փոքր դա-բար ամուլով, զրույցի բունվեցին «Սյունյաց երկիր» թեթրի խմբագիր Ստանվել Ալեքսանյանի հետ։ Ինչն էր զարմանալի. գրեթե յուրաքանչյուրը քաջատեղյակ էր թեթրի հրապարա-կումներին, թեթրում բարծրացված հարցերին, արտահայտված մտաւտ-գութքւններին։

Հետաքրքիր այդ զրույց-բանակե-ցից հետո վերստին համոզվեցի, որ «Սյունյաց երկիր» թեթրի տպագիր տարբերակը յուրօրինակ է ակտիվ կարան ունի մեզանում։ Հանոզվեցի կրկին, որ Սիսիանի տարածաշրջա-նում նույնպես «Սյունյաց երկիրը» սպասված է...

ՍԵՎԱԴԿ ԻՎԱՆՅԱՆ. «Հողօգտագործման հարցում մեզանում հետաքրքրությունը նվազում է, ինչը պետք է մտահոգի պատկան մարմիններին»

«Սերների գործակալություն» ՊՈԱԿ-ի Սյունիքի մարզային կա-ռույցը տեղակայված է Սիսիանում։ Այն շատ կարեւոր գործառույթ ունի եւ նպաստում է մարզի գյուղատն-տեսության զարգացմանը, օգնում գյուղացիական տնտեսություն վա-րողներին հողից առավելագույնը օգտագործելու հարցում։ Այն մարզի հացահա-տիկային, բազմամյա, կերային, հասիկաընդեղեճային մշակաբույ-սերի սերմացուների կարբարտոր

ստուգմամբ է հիմնականում զբաղ-վում։ Այսինքն այստեղ ստուգվում են սերմացուների ծրունակությու-նը, մաքրությունը, վնասակար մո-լեկատերի առկայությունը, ցանքի ստեղծում գարգացմանը, օգնում քանակն է նաեւ որոշվում եւ այլն։ Ի դեպ, կարբարտոր քննության ու ակնկալել երաշխավորված բերք։ Սերմացուն ստանդարտներին չիա-սակատասխանելու դեպքում վնա-խից։ Հակառակ դեպքում տվյալմե-րը ճշգրիտ չեն ստացվում։
Լարբ-

էջ 8

